

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

Кафедра філософії права та юридичної логіки

ЗАТВЕРДЖУЮ

Перший проректор НАВС
полковник поліції

Станіслав ГУСАРЄВ

[Підпис]
24. 09. 2021

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**ПРОФЕСІЙНА ЕТИКА ТА КОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ
ПРАВНИКА**

Статус дисципліни: обов'язкова

Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

Ступінь вищої освіти: магістр

Галузь знань: 08 Право

Спеціальність: 081 Право

Освітньо-професійна програма: «Керівники та професіонали у галузі правознавства та правоохоронної діяльності»

Форми здобуття вищої освіти: інституційна (очна (денна), заочна)

Мова навчання: українська мова

Форма підсумкового контролю: залік

Київ – 2021

Розробники:

Наталія ПОЛУДЬОННА - професор кафедри філософії права та юридичної логіки, кандидат психологічних наук, доцент, відмінник освіти України
Тетяна КУМЕДА, доцент кафедри, кандидат мистецтвознавства, доцент.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри філософії права та юридичної логіки Національної академії внутрішніх справ протокол від 16 вересня 2021 року, № 2

Завідувач кафедри філософії права та юридичної логіки

(підпис)

Дмитро АНДРЕЄВ

Схвалено науково-методичною радою НАВС протокол від 24 вересня 2021 року, № 2

Голова науково-методичної ради

(підпис)

Станіслав ГУСАРЕВ

Результати перегляду робочої програми навчальної дисципліни

Робоча програма переглянута на 202 /202 н.р. без змін; зі змінами (Додаток _).

протокол засідання кафедри від _____.____ 202_ протокол науково-методичної ради від
№ _____.____.202_ № ____

Завідувач кафедри

Голова НМР

Дитро АНДРЕЄВ

Станіслав ГУСАРЕВ

Робоча програма переглянута на 202 /202 н.р. без змін; зі змінами (Додаток_).

протокол засідання кафедри від _____.____ 202_ протокол науково-методичної ради від
№ _____.____.202_ № ____

Завідувач кафедри

Голова НМР

Дмитро АНДРЕЄВ

Станіслав ГУСАРЕВ

1. Загальні відомості про навчальну дисципліну

Предметом вивчення навчальної дисципліни є об'єктивація морально-етичної проблематики у професійній діяльності, комунікативний, перцептивний та інтерактивний аспекти спілкування у правоохоронній діяльності.

1.1. Мета й завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Професійна етика та комунікативна компетентність правника» є ознайомлення з особливостями професійної етики, моральним змістом професійної діяльності, систематизація знань з теорії спілкування, розвиток якостей та навичок професійно-ділового спілкування, формування компетенцій задля ефективної комунікації з різними категоріями громадян у межах професійної діяльності.

1.2. Основними завданнями є:

сприяння формуванню у здобувачів вищої освіти розуміння сутності та значення комунікативної компетентності як невід'ємної складової професійної діяльності, ознайомлення з теоретичними основами професійної етики, з особливостями прояву морального чинника у професійній діяльності; вивчення проблеми морального вибору і моральних конфліктів у професійній діяльності; опанування навичок доцільного використання комунікативних технологій, розпізнавання й упередження маніпуляцій у спілкуванні, використання мовних і позамовних засобів комунікації у службовій діяльності.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі вищої освіти повинні:

знати:

- законодавчу регламентацію професійного спілкування згідно із нормативно-правовими вимогами;
- наукові підходи до виділення рівнів, стилів і видів спілкування;
- канали передачі інформації, вербальні й невербальні засоби комунікації;
- специфіку міжособистісного спілкування;
- види комунікативних технологій, що використовуються в правничій діяльності;
- способи встановлення й підтримання, своєчасного закінчення комунікативного контакту;

вміти:

- здійснювати діагностику соціокомунікативної ситуації (дискурсу);
- алгоритмізувати власні дії в залежності від умов і цілей спілкування;
- організовувати діалог у професійно значущих ситуаціях;
- створювати комунікативний «паспорт» співрозмовника;
- розпізнавати маніпуляції у спілкуванні;
- організовувати комунікативну взаємодію, обирати оптимальні засоби комунікативного впливу на співрозмовника й нейтралізації у разі необхідності негативних проявів мовленнєвої поведінки у конфліктних ситуаціях.

Пререквізити: філософія праворозуміння та логіка юридичної аргументації, педагогіка та психологія освітньої діяльності, психологія права та управління конфліктами, сучасні методології науково-правових досліджень, юридична компаративістика, нормопроектувальна та правозастосовна діяльність юриста, мовленнєва культура та ораторська майстерність правника.

Постреквізити: інформаційні системи та технології у правозастосовчій діяльності, практикум правника з іноземної мови, стажування, педагогічна практика.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК2. Здатність проводити дослідження на відповідному рівні.

ЗК3. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК4. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ЗК8. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

ЗК9. Здатність працювати в міжнародному контексті.

Фахові компетентності (ФК):

ФК8. Здатність застосовувати медіацію та інші правові інструменти альтернативного позасудового розгляду та вирішення правових спорів.

ФК10. Здатність ухвалювати рішення у ситуаціях, що вимагають системного, логічного та функціонального тлумачення норм права, а також розуміння особливостей практики їх застосування.

ФК11. Здатність критично оцінювати ефективність представництва і захисту прав, свобод та інтересів клієнтів.

ФК13. Здатність доносити до фахівців і нефахівців у сфері права інформацію, ідеї, зміст проблем та характер оптимальних рішень з належною аргументацією.

Нормативний зміст підготовки здобувачів вищої освіти, сформульований у термінах результатів навчання

Програмні результати навчання:

ПРН 1. Оцінювати природу та характер суспільних процесів і явищ, і виявляти розуміння меж та механізмів їх правового регулювання.

ПРН 2. Співвідносити сучасну систему цивілізаційних цінностей з правовими цінностями, принципами та професійними етичними стандартами.

ПРН 3. Проводити збір, інтегрований аналіз та узагальнення матеріалів з різних джерел, включаючи наукову та професійну літературу, бази даних, цифрові, статистичні, тестові та інші, та перевіряти їх на достовірність, використовуючи сучасні методи дослідження.

ПРН 4. Здійснювати презентацію свого дослідження з правової теми, застосовуючи першоджерела та прийоми правової інтерпретації складних

комплексних проблем, що постають з цього дослідження, аргументувати висновки.

ПРН 5. Вільно спілкуватися правничою іноземною мовою (однією з офіційних мов Ради Європи) усно і письмово.

ПРН 7. Дискутувати зі складних правових проблем, пропонувати і обґрунтовувати варіанти їх розв'язання.

ПРН 14. Обґрунтовувати правову позицію на різних стадіях правозастосування.

ПРН 17. Інтегрувати необхідні знання та розв'язувати складні задачі правозастосування у різних сферах професійної діяльності.

2. Структура навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни			
	денна форма здобуття вищої освіти		заочна форма здобуття вищої освіти	
	д/б	ксф	д/б	ксф
Кількість кредитів ECTS – 2	рік підготовки			
	2	2	2	2
	Семестр			
	3	3	3	3
Загальна кількість годин – 60	Лекції			
	4	4		
	Семінарські			
	18	18	4	4
	Практичні			
	6	6	2	2
	Самостійна робота			
	32	32	54	54
Вид контролю				
залік	залік	залік	залік	

3. Тематичний план

(для здобувачів вищої освіти ступеня магістра за денною формою навчання)

№ з/п	Назва тем	Нормативний обсяг годин	Всього годин з викладачем	З них:			
				Лекцій	Семінарських занять	Практичних занять	Самостійна робота
1	Професійна етика та комунікативна компетентність як складова професійного спілкування.	16	6	2	4		10
2	Міжособистісне спілкування у професійній діяльності правника.	20	10	2	6	2	10
3	Технології ефективної комунікації.	24	12		8	4	12
Всього годин		60	28	4	18	6	32
Підсумковий контроль – залік							

3.2. Тематичний план

(для здобувачів вищої освіти ступеня магістра за заочною формою навчання)

№ з/п	Назва тем	Нормативний обсяг годин	Всього годин з викладачем	З них:			
				Лекцій	Семинарських занять	Практичних занять	Самостійна робота
1	Професійна етика та комунікативна компетентність як складова професійного спілкування.	16	2		2		16
2	Міжособистісне спілкування у професійній діяльності правника.	20	4	2	2		16
3	Технології ефективної комунікації.	24	2			2	20
Всього годин		60	8		4	2	54
Підсумковий контроль – залік							

4. Плани проведення семінарських занять

*Інституційна (очна) форма здобуття вищої освіти,
за рахунок коштів державного бюджету*

Тема 1. Професійна етика та комунікативна компетентність як складова професійного спілкування (4 год).

Навчальні питання до 1 семінарського заняття:

1. Професійна етика як історичне і загальнокультурне явище.
2. Моральні засади формування і функціонування професійної етики.
3. Ціннісно-сміслова основа морально-етичної регуляції професійно-трудова відносин.
4. Основні положення нормативних документів, що стосуються професійної етики та їх реалізація у професійній діяльності.

Навчальні питання до 2 семінарського заняття:

1. Поняття «комунікативна компетентність працівника Національної поліції»: загальна характеристика, прикладне значення.
2. Сутність ділового спілкування. Законодавча регламентація комунікативних аспектів діяльності працівників.
3. Канали сприйняття і передачі інформації. Вербальна, паравербальна, невербальна інформація.
4. Класифікація видів спілкування.

Тема 2. Міжособистісне спілкування у професійній діяльності правника (6 год).

Навчальні питання до 1 семінарського заняття:

1. Моральні основи професійного спілкування.
2. Основні принципи і форми ділового спілкування.
3. Універсальні правила мовного етикету.

Навчальні питання до 2 семінарського заняття:

1. Сутність міжособистісного спілкування, його специфіка в умовах діяльності Національної поліції.
2. Чинники, що впливають на ефективність міжособистісного спілкування.
3. Шляхи створення комунікативного «паспорту» особистості.
4. Здійснення комунікації при спілкуванні з особливими категоріями співрозмовників.

Навчальні питання до 3 семінарського заняття:

1. Стилі спілкування.
2. Бар'єри спілкування та прийоми їх подолання.

3. Поняття кроскультурної комунікації. Етичні засади спілкування з представниками різних культур і віросповідувань.

4. Поняття мовленнєвих конфліктів. Способи їх попередження, шляхи подолання.

Завдання до практичного заняття

✓ З тексту Закону України «Про Національну поліцію» виписати основні положення, що регламентують комунікативні аспекти професійної діяльності.

✓ Створити власний варіант визначення поняття «комунікативна компетентність правника».

✓ Які особливості індивідуальної культури, на Ваш погляд, особливо ускладнюють взаєморозуміння між людьми? Обґрунтуйте власну позицію.

✓ Які Ви знаєте комунікативні бар'єри? Чи існують нездоланні бар'єри у спілкуванні, на Ваш погляд?

Тема 3. Технології ефективної комунікації (8 год).

Навчальні питання до 1 семінарського заняття:

1. Поняття комунікативної технології, її складових елементів.

2. Етичні засади успішного спілкування.

3. Комунікативні технології й комунікативні психотехніки у професійній діяльності юриста.

Навчальні питання до 2 семінарського заняття:

1. Поняття переговорного процесу, технологія його проведення.

2. Комунікативна діагностика особистості співрозмовника.

3. Типові прояви маніпуляцій у спілкуванні та прийоми їх нейтралізації.

Навчальні питання до 3 семінарського заняття:

1. Психотехніка комунікативного доведення й спростування заперечень.

2. Психотехніка медіації (посередництва) у конфліктах.

3. Психотехніка переконливої комунікації.

Навчальні питання до 4 семінарського заняття:

1. Поняття фреймів і фреймових сценаріїв, можливості їх застосування при проектуванні комунікації.

2. Техніка комунікації з «важкими» співрозмовниками.

3. Комунікативна поведінка працівника Національної поліції в аспекті дотримання прав людини.

Завдання до 1 практичного заняття

✓ Відтворити у зошиті типові ситуації професійного спілкування з власного досвіду з урахуванням займаної посади;

✓ Письмово навести приклади професійно значущих ситуацій, в яких відчувався брак знань із теорії комунікації;

Завдання до 2 практичного заняття

✓ Зробити самоаналіз власної комунікативної діяльності, записати прийоми і методи, які стали притаманними для Вашого індивідуального стилю комунікації.

Інституційна (заочна) форма здобуття вищої освіти, за кошти фізичних осіб

4. Плани проведення семінарських занять

Тема 1. Професійна етика та комунікативна компетентність як складова професійного спілкування (2 год).

Навчальні питання до семінарського заняття:

1. Поняття «комунікативна компетентність працівника Національної поліції»: загальна характеристика, прикладне значення.

2. Сутність ділового спілкування. Законодавча регламентація комунікативних аспектів діяльності працівників органів Національної поліції згідно із Законом України «Про Національну поліцію» від 02.07.2015.

3. Канали сприйняття і передачі інформації. Вербальна, паравербальна, невербальна інформація.

4. Класифікація видів спілкування.

Тема 2. Міжособистісне спілкування у професійній діяльності правника (2 год).

Навчальні питання до семінарського заняття:

1. Моральні основи професійного спілкування.

2. Сутність міжособистісного спілкування, його специфіка в умовах діяльності Національної поліції.

3. Чинники, що впливають на ефективність міжособистісного спілкування.

4. Здійснення комунікації при спілкуванні з особливими категоріями співрозмовників.

Тема 3. Технології ефективної комунікації (2 год).

Завдання до практичного заняття

✓ Відтворити у зошиті типові ситуації професійного спілкування з власного досвіду з урахуванням займаної посади;

✓ Письмово навести приклади професійно значущих ситуацій, в яких відчувався брак знань із теорії комунікації;

✓ Зробити самоаналіз власної комунікативної діяльності, записати прийоми і методи, які стали притаманними для Вашого індивідуального стилю.

5. Завдання для самостійної роботи

Тема 1. Професійна етика та комунікативна компетентність як складова професійного спілкування

Реферати, есе:

1. М.Вебер «Протестантська етика та дух капіталізму»: загальний огляд роботи.
2. Ідея «сродної праці» в етиці Г.С.Сковороди.
3. Відображення принципів гуманізму, справедливості і законності в Загальній декларації прав людини та Європейській конвенції про захист прав людини й основних свобод.
4. Проблеми формування позитивного іміджу професіонала.
5. Законодавчий захист моралі: історико-культурний екскурс.

Завдання для самостійного вивчення:

1. Професійна етика як феномен культури і виклик часу.
2. Професіоналізм як сутнісна риса особистості.
3. Трудова мораль як феномен культури.
4. Мораль і право як основні регулятори життєдіяльності суспільства.
5. Моральнісна сутність служіння суспільству і державі.
6. Поважне ставлення до закону як поняття моральності.
7. Морально-етичні принципи: сутність і види.
8. Гуманізм та насилля у професійній діяльності.

Практичні завдання:

1. Сформулюйте потребу в унормованості і передбачуваності будь-якого виду соціальної взаємодії.
2. Окресліть значення Загальної декларації прав людини, Європейської конвенції про захист прав і основних свобод людини та Конституції України для ствердження морально-правового простору в українській державі на основі аналізу зазначених правових документів.
3. Окресліть принцип наслідування і принцип творчої інтерпретації у сучасній професійній етиці правника.
4. Сформулюйте обґрунтування потреби людини у духовному зростанні, у розвитку та вихованні власних почуттів та емоцій.
5. Як чинити в тих випадках, в яких правник вимушений обирати між «цивільними» моральними цінностями (наприклад, дружніми чи сімейними зв'язками) та професійним обов'язком? Проаналізуйте ситуацію відповідного морального конфлікту під час виконання службових обов'язків та обґрунтуйте Ваш варіант дії.

Тема 2. Міжособистісне спілкування у професійній діяльності правника

Реферати, есе:

1. Комунікативна компетентність слідчого.

2. Комунікативна компетентність працівника кримінального підрозділу поліції.
3. Символи у невербальній комунікації.
4. Переговорні процеси у діяльності Національної поліції.

Завдання для самостійного вивчення:

1. Сутність понять «інформаційно-комунікативний простір», «комунікативна компетентність працівника Національної поліції», «стратегічна комунікація».
2. Загальна характеристика складових елементів вербальної та паравербальної інформації.
3. Компоненти невербальної інформації на конкретних прикладах.
4. Конструктивне і деструктивне спілкування в аспекті дотримання прав людини.
5. Управління діловим спілкуванням.
6. Характеристика процесуально-діяльнісної комунікації.
7. Особливості навчальної комунікації в освітньому процесі підготовки здобувачів вищої освіти за напрямом «Право».
8. Специфіка науково-юридичної комунікації.

Практичні завдання:

1. З тексту Закону України «Про Національну поліцію» виписати основні положення, що регламентують комунікативні аспекти професійної діяльності.
2. Створити власний варіант визначення поняття «комунікативна компетентність працівника Національної поліції».
3. Відтворити у зошиті типові ситуації професійного спілкування з власного досвіду з урахуванням займаної посади.

Тема 3. Технології ефективної комунікації

Реферати, есе:

1. Способи і прийоми ефективної комунікації
2. Ефективна комунікація як засіб вирішення міжособистісних конфліктів
3. Вербальні та невербальні засоби комунікації.
4. Міжкультурна комунікація та її значення для професійної діяльності майбутніх фахівців.

Завдання для самостійного вивчення:

1. Емоції і почуття у спілкуванні.
2. Особливості міжособистісного спілкування в умовах діяльності Національної поліції.
3. Комунікативна толерантність, труднощі й бар'єри спілкування.
4. Діагностика особистості за її мовленнєвими ознаками та комунікативною поведінкою.
5. Технологія проектування комунікативного процесу (на прикладі конкретної професійно значущої ситуації).

Практичні завдання:

1. Письмово навести приклади професійно значущих ситуацій, в яких відчувався брак знань із теорії комунікації.

2. Зробити самоаналіз власної комунікативної діяльності, записати прийоми і методи, які стали притаманними для Вашого індивідуального стилю.

6. Індивідуальні завдання (не передбачено навчальним планом)

7. Методи навчання

Методи навчання: бінарні, частково-пошукові; *словесні методи* (лекція, розповідь-пояснення), *наочні* (ілюстрація, демонстрація), *практичні* (вправи), репродуктивні, проблемно-пошукові, інтерактивні (дискусія); інформаційні й евристичні, метод ситуацій, складання коментованої схеми навчального питання, ділові та рольові ігри.

8. Форми та методи контролю, критерії оцінювання результатів навчання

Форми контролю: поточний, тематичний.

Методи контролю: усне опитування (бліц-опитування, фронтальне опитування), робота за індивідуальними завданнями, тестування, поняттєвий диктант, захист проектів (презентацій).

Розподіл балів для проведення іспиту

Аудиторна робота (поточне накопичення балів)				Підсумковий контроль	Підсумкова кількість балів
Мах 60%				Мах 40%	Мах 100%
				залік	
T1	T2	T3	Самостійна робота	40	100
8	16	24	12		

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90-100	відмінно	A	відмінне виконання
85-89	добре	B	вище середнього рівня
75-84		C	загалом хороша робота
66-74	задовільно	D	непогано
60-65		E	виконання відповідає мінімальним критеріям
35-59	незадовільно	F _x	необхідне перескладання
1-34		F	необхідне повторне вивчення курсу

9. Інструменти, обладнання, програмне забезпечення, використання яких передбачає дисципліна

Програми та силабус навчальної дисципліни, мультимедійна система з можливостями візуальної презентації навчальних матеріалів у вигляді слайдів та аудіо-/відео-, тексти лекції, навчально-методичні матеріали на офіційному вебпорталі НАВС «Дистанційні курси».

10. Перелік питань для підсумкового контролю з навчальної дисципліни

1. Брифінг і прес-конференція, їх роль у соціальному спілкуванні.
2. Взаємозв'язок принципів законності, гуманізму і справедливості.
3. Види спілкування за суб'єктом діяльності.
4. Види спілкування за сферою і критерієм конструктивності.
5. Гендерна рівність як феномен сучасної культури.
6. Гендерні аспекти комунікації.
7. Денотатний граф комунікації, приклади його використання при проектуванні комунікації.
8. Діяльність відомчих газет і журналів з узагальнення й розповсюдження інформації про діяльність Національної поліції, створення позитивного іміджу.
9. Етика ділового спілкування. Доречність і доцільність застосування жартів і гумору в діловому спілкуванні.
10. Загальна характеристика вербальної інформації.
11. Загальна характеристика навчальної комунікації.
12. Загальна характеристика невербальної інформації.
13. Загальна характеристика паравербальної інформації.
14. Загальна характеристика правничої комунікації.
15. Законодавча регламентація процесів професійного спілкування.
16. Законодавча регламентація комунікативних аспектів діяльності працівників.
17. Засоби комунікативного впливу на людину.
18. Збір і обробка інформації в процесі професійної комунікації працівника Національної поліції.
19. Класифікація видів питань. Застосування цієї класифікації при виборі тактики збирання інформації у професійно значущому діалозі.
20. Комунікативна діагностика особистості співрозмовника.
21. Комунікативна поведінка працівника Національної поліції в аспекті дотримання прав людини.
22. Кроскультурна комунікація з іноземцями.
23. Маніпуляції у спілкуванні: загальна характеристика.
24. Міжособистісне спілкування, його функції.
25. Можливості використання знань з такесики, проксеміки при здійсненні спілкування.
26. Можливості використання знань з фізіогноміки, кінесики при здійсненні спілкування.
27. Мораль і право як основні регулятори життєдіяльності суспільства.
28. Моральний зміст професійної діяльності, її мети, засобів, методів, результатів.
29. Основні принципи професійної етики та специфіка їх реалізації у професійній діяльності.
30. Особливості діалогічного мовлення. Управління діалогом.
31. Особливості ділового спілкування в умовах діяльності органів Національної поліції.

32. Особливості комунікації через соціальні мережі.
33. Особливості спілкування з дітьми та підлітками.
34. Особливості телефонного спілкування, правила його ведення у робочих умовах.
35. Поважне ставлення до закону як поняття моральності.
36. Поняття і соціальна обумовленість професійної етики.
37. Поняття інтеракції. Застосування відомостей про інтеракцію для здійснення ефективної комунікації.
38. Поняття комунікативної технології, її складових елементів.
39. Поняття переговорного процесу, технологія його проведення.
40. Поняття перцепції. Врахування перцепції при проектуванні спілкування та його здійсненні.
41. Поняття фреймів і фреймових сценаріїв, можливості їх застосування при проектуванні комунікації.
42. Прийоми нейтралізації маніпулятивного спілкування.
43. Професійна етика як феномен культури і виклик часу.
44. Професіоналізм як інтегральна психологічна характеристика людини.
45. Психотехніка встановлення довірчих відносин.
46. Психотехніка комунікативного доведення й спростування заперечень.
47. Психотехніка логічно-мовленнєвого доведення й нейтралізації заперечень.
48. Психотехніка медіації (посередництва) у конфліктах.
49. Психотехніка переконливої комунікації.
50. Психотехніка формулювання інформації з урахуванням фактору адресату.
51. Рівні спілкування: особливості та практика.
52. Самоаналіз комунікативних актів, пошук шляхів для вироблення власного стилю ефективної комунікації.
53. Символи у невербальній комунікації.
54. Специфіка здійснення комунікації із особами при змінених станах свідомості.
55. Специфіка монологічного мовлення. Планування виступу на нараді.
56. Спілкування із засобами масової інформації. Інтерв'ю, його види.
57. Способи встановлення й підтримання, своєчасного закінчення комунікативного контакту.
58. Способи розв'язання мовленнєвих конфліктів.
59. Спрямованість професійного спілкування.
60. Сутність конвенціонального (договірного) стилю спілкування.
61. Сутність поняття інформаційно-комунікативного простору.
62. Сутність понять «компетентність» і «комунікативна компетентність працівника Національної поліції».
63. Сучасне наповнення античної моделі спілкування.
64. Техніка комунікації з «важкими» співрозмовниками.
65. Толерантність і недискримінація як вихідні настанови професійної діяльності.

66. Труднощі і бар'єри спілкування.
67. Характеристика примітивного й авторитарного стилів, причини необхідності відходу від їх застосування.
68. Характеристика процесуально-діяльнісної комунікації.
69. Цільові установки в комунікативній діяльності працівників Національної поліції.
70. Чинники успішного спілкування.

11. Рекомендовані джерела інформації

Основна

Нормативні акти та першоджерела

1. Загальні правила поведінки державного службовця [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z1089-10>.
2. Декларація про поліцію: затв. резолюцією № 690 (1979) Парламентської асамблеї Ради Європи від 08.05.1979 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_803.
3. Європейський кодекс поліцейської етики: ухвал. рекомендацією Rec (2001) 10 Комітету Міністрів Ради Європи від 19.09.2001 р. URL: <http://pravo.org.ua/files/Criminal%20justice/rec1.pdf>.
4. Закон України «Про Національну поліцію» від 02.07.2015 [Електронний ресурс]: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/main/580-19>
5. Кодекс поведінки посадових осіб з підтримання правопорядку: затв. резолюцією 34/169 Генеральної Асамблеї ООН від 17.12.1979 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_282.
6. Кодекс професійної етики ІКОМ [Електронний ресурс] [Режим доступу] / http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_760/page2
7. Міжнародний кодекс поведінки державних посадових осіб: затв. резолюцією 51/59 Генеральної Асамблеї ООН від 12.12.1996 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_788.
8. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII. Дата оновлення: 01.01.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>.
9. Про Дисциплінарний статут Національної поліції України: Закон України від 15.03.2018 № 2337-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2337-19> (дата звернення: 20.05.2020).
10. Про затвердження Правил етичної поведінки поліцейських: Наказ МВС України від 09.11.2016 № 1179. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1576-16>.
11. Указ Президента України від 25.08.2015 № 501/2015 «Про затвердження Національної стратегії у сфері прав людини».
12. Абрамович С.Д. Мовленнєва комунікація: підручник для студентів вищих навчальних закладів / С.Д.Абрамович, М.Чікарькова. Вид. 2-ге, виправ. та допов. К.: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2013. 438 с.

13. Бевзюк І., Козьяков І. Сутність комунікативної компетентності прокурора. *Науковий часопис Національної академії прокуратури України*. № 2. 2015. СС. 10-18.
14. Бесчасний В.М., Кононенко Т.В., Сабельникова Т.М. Етикет і професійна етика поліцейського. К.: ВД «Дакор», 2019. 216 с.
15. Василевська Т.Е. Етика в публічній службі: підручник. Київ : НАДУ, 2018. 256 с.
16. Василевська Т. Е., Саламатов В. О. Етика державного службовця як засіб запобігання та протидії корупції: навч.-метод. Матеріали. К. : НАДУ, 2011. 72 с.
17. Гавриляк Л.С. Комунікативна компетентність як складова професійної підготовки сучасного фахівця. *Педагогічні науки. PEDAGOGICAL SCIENCES. Scientific journal «ΛΟΓΟΣ. The art of scientific mind»* №3, April, 2019. С. 70-73.
18. Гусарев С.Д., Тихомиров О.Д. Юридична деонтологія (Основи юридичної діяльності): [навч. посіб.] /С.Д.Гусарев, О.Д.Тихомиров. [4-те вид., стер.]. К.: Знання, 2010. 495 с.
19. Основні принципи професійної етики поліцейського [Текст]: пам'ятка / В.М. Кравець, Т. А. Кумеда, О. В. Павлишин, Г. М. Петрова та ін.; за наук. ред. М. В. Костицького. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2020. 48 с.
20. Особливості взаємодії засобів масової інформатизації з правоохоронними органами: міжнародний та національний досвід: матеріали міжнародного круглого столу. К.: Національна академія прокуратури України, 2017. 48 с.
21. Палеха Ю.І. Етика ділових відносин: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. К.: Кондор, 2008. 354 с.
22. Пашко Л. А. Комунікативна компетентність керівника: навч.-метод. матеріали /Л. А. Пашко, Н. Б. Ларіна, О. М. Руденко; упоряд. Г. І. Бондаренко. – К.: НАДУ, 2013. 76 с.
23. Полудьонна Н.С. До питання мовленнєвої культури працівника Національної поліції. *Українська мова в юриспруденції: стан, проблеми, перспективи*: Збірник тез XV Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Київ, 28 листопада 2019 року). Київ: НАВС, 2019. СС. 180-182.
24. Полудьонна Н.С. Методика занять з організації навчання працівників ОВС професійному спілкуванню з представниками масмедіа. *Актуальні питання формування позитивного іміджу органів внутрішніх справ* [Текст]: збірник матеріалів круглого столу (Київ, 24 лист. 2014 р.) / [ред. кол.: Чернявський С.С., Охріменко І.М. та ін.]. К.: ТОВ «МП Леся», 2014.
25. Почепцов Г.Г. Теорія комунікації. К.: Видавничий центр “Київський університет”, 1999. 308 с.
26. Пам'ятка працівника Національної поліції України: Інформаційно-довідкові матеріали з питань професійного спілкування поліцейських / [уклад.: Клименко І. В., Швець Д. В., Євдокімова О. О., Посохова Я. С.] ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2017. 52 с.

27. Пінчук Ю. В. Риторика, культура та техніка мовлення корекційного педагога: [навч. посіб.] / Ю. В. Пінчук. К. : КНТ, 2015. 160 с.
28. Крашеніннікова Т.В. Комунікативна компетенція працівника Національної поліції: Навчальний посібник. Дніпро: Адверта, 2017. 107 с.
29. Розов В.І. Комунікативна підготовка співробітників правоохоронних органів [текст]: навчальний посібник. / В. І. Розов. К. : Вид.: «Центр навчальної літератури», 2017. 160 с. – Режим доступу : <https://www.yakaboo.ua/ua/komunikativna-pidgotovka-spivrobotnikiv-pravoohoronnih-org.html>
30. Шумський О.Л. Професійна комунікація правоохоронців у контексті міжкультурної взаємодії [Електронний ресурс] / О.Л.Шумський // Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. 2013. Вип.2. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Vnadps_2013_2_18.pdf
31. Форманова С.В. Конфліктна тональність у комунікативній інтеракції / С.В. Форманова // Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д. Ушинського. Лінгвістичні науки: збірник наукових праць. № 13. Одеса: Астропринт, 2016. С. 362-370.
32. Юхімець О.І. Інтегративний зміст комунікативної компетентності майбутніх правознавців // Journal «ScienceRise: Pedagogical Education». №11(19)2017. СС. 44-48.

Додаткова

1. Андреев Д.В. Комунікація як складова системи суспільно-правових відносин влади та суспільства [Електронний ресурс] / Д.В.Андреев // Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ. – 2014. – № 1. – С.51-55. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Nvknuvs_2013_1_09.pdf
2. Грібов М.Л. Характеристика комунікативної складової легендованого спілкування оперативного працівника, впровадженого в організовану злочинну групу [Електронний ресурс] / М.Л.Грібов, Т.В.Бернак // Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика). – 2008. – Вип. 19. – С. 161-170. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/boz_2008_19_19.pdf
3. Використання мовного впливу як засобу маніпуляції в політичній діяльності [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://referats.allbest.ru/languages/8700305926.html>
4. Марченко О.В. Комунікативна культура юриста: Навч. посібник / Марченко О.В. – Дніпропетровськ: «Інновація», 2015. – 200 с.
5. Москвин В.П. Риторика и теория коммуникации. – Изд-во: Либроком, 2015. – 218 с.
6. Манакін В.М. Мова і міжкультурна комунікація : навч. посібник / В.М.Манакін. – К.: ВЦ «Академія», 2012. – 288 с.
7. Ольхович О. В. Невербальна комунікація як складова міжкультурної компетентності [Електронний ресурс] / О. В. Ольхович // Наукові записки [Національного університету «Острозька академія»]. Сер. : Філологічна. – 2009.

– Вип. 11. – С. 81-90. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Nznuoaf_2009_11_16.pdf

8. Орлов С. Ф. Морально-етичний вимір комунікативного вишколу юриста [Електронний ресурс] / С. Ф. Орлов // Митна справа. – 2013. – № 4(2.2). – С. 349-353. – Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Ms_2013_4\(2.2\)_64.pdf](http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Ms_2013_4(2.2)_64.pdf)

9. Остропольська З. М. Комунікативні технології: проблеми становлення та розвитку [Електронний ресурс] / З. М. Остропольська // Вісник Харківської державної академії культури. – 2010. – Вип. 29. – С. 195-202. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/hak_2010_29_26.pdf

10. Краткое пособие по проведению допросов в ходе следствия: Практическое руководство // Общевропейские принципы и стандарты работы полиции / Майкл Бойл, Жан-Клод Вюльерм. – Совет Европы, февраль 2019.

11. Павлов Я. В. Комунікативні моделі запобігання та усунення міжкультурних конфліктів в діяльності сил охорони правопорядку [Електронний ресурс] / Я. В. Павлов // Сучасні інформаційні технології у сфері безпеки та оборони. – 2011. – № 1-2. – С. 79-82. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/sitsbo_2011_1-2_18.pdf

12. Петрова Г. Деонтологічні засади службової діяльності: службовий етикет правоохоронця (поліцейського) [Текст]: пам'ятка. К.: Нац. акад. внутр. справ, 2015. 100 с.

13. Посмітна В. В. Комунікативна стратегія формування позитивного іміджу захисника в дискурсі військових і правоохоронних періодичних видань України [Електронний ресурс] / В. В. Посмітна, О. В. Ябурова // Лінгвістика. – 2013. – № 1. – С. 157-166. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/ling_2013_1_23.pdf

14. Прищак М.Д., Залюбівська О.Б., Слободянюк О.М. Ділове спілкування : Навч. посібник / М. Д. Прищак, О. Б. Залюбівська, О. М. Слободянюк. – Вінниця : ВНТУ, 2015. – 128 с. – Режим доступу: <http://pryschak.vk.vntu.edu.ua/file/97d6d00bd12cfa5609091628c893f175.pdf>

15. Психологічні конструкти позиціонування поліції серед населення: матеріали «круглого столу» від 24 листопада 2016 р. / за заг. ред. Гуменюк Л. Й., Козирєва М. П. – Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2016. – 296 с.

16. Права человека и обеспечение правопорядка во время публичных собраний // Руководство БДИПЧ ОБСЕ – Опубликовано Бюро ОБСЕ по демократическим институтам и правам человека (БДИПЧ). – ul. Miodowa 10 00–251 Warsaw Poland. – Режим доступа: www.osce.org/odhr

17. Профессиональная этика и служебный этикет сотрудников органов внутренних дел [Электронный ресурс] : учебник / И.И. Аминов, А.В. Щеглов, Н.Д. Эриашвили, К.Г. Дедюхин . – Изд-во: ЮНИТИ-ДАНА, 2015 . – 272 с. Режим доступа: <https://rucont.ru/efd/359046>

18. Руководство ОБСЕ по полицейской деятельности на основе оперативных данных и информации. Режим доступа: <https://www.osce.org/ru/chairmanship/357211?download=true>

19. Ситар І. М. Комунікація у праві: до проблеми міжкультурної комунікації [Електронний ресурс] / І. М. Ситар // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Юридичні науки. – 2014. – № 807. – С. 119-123. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/vnulpurn_2014_807_22.pdf

20. Технология эффективности взаимодействия субъектов образовательного процесса в формировании коммуникативной компетентности будущих юристов: монография / Алипханова Ф. Н. – Издательство: Директ-Медиа, 2018. – 179 с.

21. Толкачова А.С. Спілкування – комунікація – комуникативна діяльність: спільне та особливе [Електронний ресурс] / А.С.Толкачова // Педагогічна освіта: теорія і практика. Педагогіка. Психологія. – 2013. – № 19. – С.91-94. – Режим доступу: [:http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Potip_2013_19_27.pdf](http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Potip_2013_19_27.pdf)

22. Туринська О.Є. Комуникативна компетентність правоохоронців як умова їх ефективної професійної діяльності // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. – № 1, 2012. – СС. 185-195.

23. Фунікова О. В. Деякі аспекти моделювання комуникативних технологій в криміналістиці [Електронний ресурс] / О. В. Фунікова // Юрист України. – 2013. – № 2. – С. 158-162. – Режим доступу:http://nbuv.gov.ua/j-pdf/uy_2013_2_26.pdf

24. Хомуленко Б. В. Мімічна невербальна комунікація: система кодування лицьових рухів [Електронний ресурс] / Б. В. Хомуленко // Вісник Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. Психологія. – 2011. – Вип. 39. – С. 191-196. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/VKhnpu_psykhol_2011_39_20.pdf

25. Худорожков И.В. К вопросу о формировании информационно-коммуникативного пространства // Гуманитарные исследования, 2012 [Электронный ресурс] // <http://human.snauka.ru/2012/03/760>

26. Чік Л. Засоби мовного маніпулювання у сучасних ЗМІ // file://Litpro_2015_5_33.pdf

27. Яцко Н.Б. PRта маніпуляції: практичний словник /Н.Б.Яцко; ред. : В.М.Карпенко. – К. : Видавець Карпенко В.М. – 2015. – 512 с.

Ресурси

1. Веб-сторінка ЮНЕСКО www.ceres.ro
2. Електронна бібліотека «Веда». Інформаційно-пошукова система. [//http://www.lib.ua-ru.net/katalog/40.html](http://www.lib.ua-ru.net/katalog/40.html)
3. Національна бібліотека України <http://www.nbuv.gov.ua/>
4. Наукова бібліотека ім. М.Максимовича www.library.univ.kiev.ua
5. Наукова бібліотека Національного університету “Києво-Могилянська академія” <http://www.ukma.kiev.ua>
6. Національна Парламентська бібліотека України <http://www.nplu.kiev.ua/>
7. Офіційний сайт Верховної Ради України www.rada.gov.ua
8. Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України www.mon.gov.ua
9. Офіційний сайт Міністерства юстиції в Україні www.minjust.gov.ua
10. Центр Європейського та порівняльного права www.comparativelaw.kiev.ua
11. Українська правнича фундація <https://www.facebook.com/ULFoundation/>

Розробники:

_____ **Наталія ПОЛУДЬОННА**
_____ **Тетяна КУМЕДА**